v Marnberku me je s pomočjo orožnika iztrgal med poukom iz razreda ter odgnal k sodišču.

Stvar je namreč ta-le:

Državno pravdništvo v Mariboru je preiskovalo neko zadevo glede občinskih volitev na Muti. Preiskavo je vodilo c. kr. okrajno sodišče v Marnberku, ki je hotelo tudi mene zaslišati kot pričo. Poslalo mi je po pošti dvoje vabil z nemškimi naslovi. Jaz sem obe pismi neodprti vrnil ter zahteval na podlagi člena XIX. drž. osn. zakonov slovensko vabilo s slov. naslovom.

Dne 27. maja — četrtek, a šolski dan — pa pride sodnijski sluga okolo pol 9. ure in mi izroči nemški pisano listino, s katero me obsoja isto sodišče na 40 K globe, oziroma 4 dni zapora, ker se nisem odzval nemškim vabilom. Obenem pa zahteval, da grem takoj z njim k sodišču. Jaz seveda tudi od njega nisem sprejel nemških listin, temveč zahteval slovenskih. Samoobsebi umevno, da tudi z njim nisem hotel iti. Sodnijski sluga je odšel nazaj, jaz pa v šolo.

Tik pred 11. uro pa pomoli sodnijski sluga glavo v razred, ne da bi potrkal. Jaz stopim iz razreda ter vidim orožnika z nasajenim bajonetom pred vrati. Celo situacijo sem takoj uvidel. Ker je imel še I. razred odmor in je polno otrok opazovalo ta prizor, sem prosil oba funkcionarja, da gresta za nekaj minut v moje stanovanje, da ne bodo otroci opazovali cele stvari. Šla sta in ker sta zahtevala, da grem takoj z njima, sem izjavil, da se ne protivim pač pa naj počakata kakih pet minut v sobi, da ukrenem potrebno zaradi popoldanskega pouka.

Jaz odidem zopet v razred, a za menoj takoj tudi sodnijski sluga z orožnikom. Sodnijski sluga je stopil meni nič tebi nič zopet v razred ter zahteval, naj takoj odidem. Orožnik je ostal pri odprtih vratih. Jaz sem izprva mirno prosil, da naj počakata par minut. potem pa odločno protestiral, rekoč, da se me ne sme motiti v izvrševanju mojih uradnih dolžnosti. Na to je postal sodnijski sluga še bolj osoren in zahteval, da grem takoj z njima, pri čemer ga je orožnik podpiral. No, in tako sem moral pustiti pouk in iti v sredi med obema k sodišču . . .

Cela zadeva nas tukaj ne zanima kot politiška, ampak kot šolska. Politiško se bo že rešila drugje. Kot učitelji pa moramo vendar vedeti, kje se začenja in kje neha naša lastnost kot uradna oseba pri izvrševanju pouka. Ako bi kak neveden kmet količkaj motil pouk, ga sodišče kaznuje precej strogo. Tu je pa motilo na skrajen in nečuven način pouk c. kr. **sodišče** samo po svojem uslužbencu in za ta posel mu je dalo še žandarmerijo v pomoč! — Kje je torej meja, kje pravica?! — Seveda je bil v tem slučaju tudi sodnijski sluga uradna oseba. Ali prevladuje moč uradne lastnosti sodnijskega sluge uradno lastnost šol. voditelja?! Ali se da kaj storiti v obrambo tega slučaja, da bi se vbodoče ne mogel več pripetiti? Ali se zamore dobiti kako zadoščenje užaljene in ponižane avtoritete učitelja? Kaj je storiti?

Tu je polno vprašanj, ki se morajo rešiti, ker so principialnega pomena. Cenjeni tovariši, ki so na tem polju izvežbani, naj bi celo stvar razmišljali ter dali potrebne nasvete, kaj bi se moglo uspešnega storiti.

Ant. Hren,
voditelj družbine šole na Muti.

Laški učitelji in goriški Slovenci.

(Od Soče.)

Zveza laških učiteljskih društev je zborovala na binkoštni ponedeljek v Gorici. To zborovanje je bilo žaljenje goriških Slovencev in pa hujskanje proti goriškim Slovencem.

Pričakovati bi bilo na takem shodu kakega stvarnega poročila o šoli, o napredku v šoli, o stanju učiteljstva itd., toda nič tega ni bilo, ampak vse zborovanje je obsegalo šovinistiške govore, polne zaničevanja Slovencev in hujskanja proti njim.

Glavni žaljivec je bil predsednik Zveze, Mario Pasqualis iz Trsta. Že na magistratu, kjer je pozdravljal župana, je govoril o slovenski invaziji ter opsoval Slovence z „gente barbara“, zakar je žel veliko zahvalo. Na zborovanju je imel referat o učiteljiškem vprašanju. Zahteval je, da se otvori v Kopru samo laško učiteljišče, slovensko pa premesti, ali ne v Gorico, češ: laške šole naj bodo na laških tleh, slovenske pa na slovenskih; če pa Slovencem manjka središče kulture, je to znamenje, da še niso tako napredovali, da bi si bili ustvarili tako središče. Če pa že hočejo biti z učiteljiščem blizu Gorice, naj se zadovoljijo s Solkanom.

Ignorant je, kdor trdi, da goriški Slovenci nimamo svojega središča! Naše središče je Gorica. Gorica je glavno mesto slovenskega dela dežele, kakor je Gradišče ob Soči „la capitale de Friuli“. Tudi če ni mestna uprava v Gorici v slovenskih rokah, je vendar tu naše naravno središče. Pasqualis naj si ogleda Gorico malo bolj natanko, pa bo videl, da je prav lepo središče goriških Slovencev. Slovenci so v Gorici vedno bolj upoštevan faktor od laške strani; zato pa nas pusti hladne žaljenje Pasqualisovo, da smo „gente barbara“. Pasqualis kot šolnik naj bi si malce bliže pogledal šolske razmere v Gorici, pa bi videl, da polno otrok laških namreč, ne hodi v šolo ter da je med goriškimi Lahi 9000 analfabetov. Trditev, da stoji Gorica na laških tleh, je že izbita iz glave vsakega razsodnega Laha, ki zna trezno misliti. Gorici so dali Slovenci ime, ki so bili tu prej nego Lahi, Gorico redijo Slovenci! Gorica stoji na slovenskih tleh! To je pribito in tako jasno, da se o tem ne bomo z nikomur pričkali. Kdor trdi nasprotno, s tem ni mogoče pametno govoriti.

Če bi imeli ti laški učitelji resne namene s šolo, potem bi se čisto nič ne protivili premestitvi slovenskega učiteljišča iz Kopra v Gorico, marveč bi rekli, da je taka premestitev edino umestna, ker učiteljišče naj stoji pač v kraju, kjer more prinašati dobre sadove. Toda ne, kaj takega ne rečejo, ker v šoli ne vidijo šole, ampak so tako prevzeti hlapčevstva do laških caporionskih bankeroterjev, da upregajo šolo v politiko laške liberalne stranke. Kot taki vidijo v svoji šoli le vzgojevalnico šovinistov, Slovanom jo odrekajo kjer le morejo, če že to več ne gre, pa naj bo v takem kraju, kjer ne more uspevati tako kakor je treba.

Čemu ta gonja proti premestitvi v Gorico? Ali je laštvo v Gorici že kaj trpelo zaraditega, ker je tu gimnazija, kjer je večina slovenskih dijakov; dobra tretjina dijakov na realki je slovenska, slovensko žensko učiteljišče je tu — ali je šla pod zlo zaraditega „italianita“ Gorice? Saj to dijaštvo prav nič ne škoduje Lahom v Gorici, pač pa jim daje zaslužka — in če bi prišlo še nekaj slovenskih dijakov v nevarno središče goriških Slovencev, ali bo res treba potem pokopati Gorico pod slavizmom, kakor je sanjal Mario Pasqualis? Smešni so ti ljudje do skrajnosti! Iz vsega njihovega govoričenja pa gleda le — smrtno sovraštvo do Slovencev.

Pasqualis je imel svoje srce na jeziku, nekoliko bolj skrivnosten pa je bil dr. Giorgio Pitacco, c. kr. gimnazijski profesor v Gorici, sotrudnik najbolj laškega lista „Corriere Friulano“ in predsednik društva laških učiteljev v Gorici. Tudi Pitacco je veliko govoril o vrednosti šole za laštvo, da je treba skrbeti za šolo, ako hočejo Lahi obvarovati svoj jezik ob Soči, ob Trstu in v Istri; rekel je, da je prav, da so izbrali Gorico za zborovanje, da se tu pribije, da je izdajalec oni, ki misli, da je Gorica vredna le sprejemati slovenske in nemške učne zavode. Potem pa je namignil na kongres „Lege“, ki ima biti prihodnje leto v Gorici. Pitacco je rekel, da je sedanje zborovanje priprava za velik kongres „Lege“, na katerega prihitijo Lahi iz vseh „laških“ provinc Avstrije.

Torej zaničevanje Slovencev na tem zborovanju, hujskanje preti njim — to je vse šele priprava za velik proti Slovencem v Gorici naperjeni kongres „Lege“ prihodnje leto! Hote ostati skrivnosten, pa je govoril vendar jasno, da vidimo že zdaj, kaj nameravajo Lahi v Gorici prihodnje leto s kongresom „Lege“.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljanskemu učiteljstvu! Učiteljski izlet v nedeljo, 20. t. m. je k „Jurju“ na Dolenjsko cesto.

Socialni odsek.

Pedagoško društvo v Krškem je zborovalo dne 3. junija ob 10. uri dopoldne v prostorni risarski dvorani krške meščanske šole. Odbor se je tudi topot potrudil, da nudi svojim članom zanimiv dnevni red. Zato je bila pa tudi udeležba izborna. Zbralo se je nad 40 učiteljev in učiteljic od blizu in daleč. Poleg bližnjih tovarišev iz Leskovca, Vel. Podloga in Vel. Trna so prihiteli k zborovanju tovariši iz Cerkelj, Sv. Križa, Čateža, Bušeče vasi in Kostanjevice. Povabilu so se odzvali celo jako oddaljeni tovariši iz Mokronoga, Radeč. Šent Jerneja in Vel. Doline, kar kaže, da je v naših vrstah navzlic skrajno korumpiranim razmeram še mnog tovariš in mnoga tovarišica, ki se zaveda samega sebe.

1. točka dnevnega reda je bila gledališka predstava „V delu je sreča“, ki jo je za šolski oder po nemškem izvirniku priredil strok. učitelj tov. Drag. Humek. Igralci — meščanski učenci in učenke 5. razreda — so izvršili svojo nalogo kar najizborneje. Nekateri igralci so bili naravnost dovršeni v svoji vlogi. Vsa čast strok. učitelju tov. Hočevarju, ki je nalogo režiserja tudi topot izvrstno rešil. Lepo igranje naj mu bo v plačilo in v izpodbudo k nadaljnemu delu. Prav je, da se je med igro vpletlo petje. Lepa pesem poživi igro in blagodejno vpliva na poslušalca. Učenke 5. razreda so pod vodstvom tovarišice gospe dr. Romihove zapele uvodno in končno pesem tako dovršeno, kakor morejo zapeti le čista grla otrok, ki jih zna za stvar navdušiti idealna učiteljica. Impozanten je bil nastop duhov in čudil sem se, kje dobe igralci te pestrobojne obleke. Pozneje so mi povedali, da je vse izvečine domačega dela, saj je tovarišica Pavla Ziererjeva vse binkoštne počitnice pridno šivala, namesto, da bi se odpočila od napornega dela v šoli. Mnogo tovarišev nas je bilo, ki smo prvikrat videli krški šolski oder in kdo bi nam zameril, da se je v nas porodila želja, naj bi vsaj vsaka večja šola imela kaj takega. Med igro se je pozorišče mnogokrat izpremenilo, vselej se nam je pokazala nova, krasna slika. V posameznih odmorih nas je zabaval tov. Levstik s svojim kvartetom na gosli. Kvartet nas je popolnoma zadovoljil, saj je sestavljen iz — učencev.

V 2. točki dnevnega reda je predaval tov. Hočevar o vzgojnem pomenu šolskih odrov. Kar je govoril tov. Hočevar, bilo je zlato zrnje in vsa njegova izvajanja podpišemo z obema rokama. Ne samo, da se mladina na odru privadi občevanju v življenju, se ji tudi razširi obzorje, saj oder so „deske, ki pomenijo svet“. Poleg tega bi z gledališkimi predstavami privabili roditelje; kdo bi ne gledal rad svojega ljubljenca na odru! Z gledališkimi predstavami bi združili roditeljske sestanke itd. Gledališke predstave so izvrsten vzgojni pripomoček. Igrati smejo samo učenci, ki so lepega vedenja in ki v šoli povoljno napredujejo, kar je lenuhom in razposajencem v bodrilo k poboljšanju. Jako važni so šolski odri tudi zato, ker bodo taki otroci pozneje v življenju lažje delovali med ljudstvom v čitalnicah, izobraževalnih društvih itd. Učitelji bi si tako vzgojili med narodom naraščaj, kakor ga vzgajajo naši nasprotniki. Tak naraščaj se bo pozneje rad vračal k učitelju in ga razumel ter ponesel to razumevanje med maso.

3. točka dnevnega reda je imela namen pokazati, v koliko smo na delu med ljudstvom. Odbor Ped. društva je poslal na vsa šolska vodstva poziv, naj pošljejo tov. Levstiku v Mokronog natančne podatke v tem oziru. Žal, da se marsikatera šola ni odzvala pozivu niti potem, ko jo je tov. Levstik ponovno opominjal. Kdor misli, da v našem okraju ni brezbrižnežev in zaspancev, se grdo moti. Vseeno je tov. Levstik podal kolikormoči natančno poročilo, iz katerega smo dobili kolikortoliko jasno sliko o našem delovanju pri hranilnicah in posojilnicah, v občinskih odborih, v kmetijskih podružnicah, pri pevskih društvih, požarnih brambah, pri Sokolih, Ciril-Metodovih podružnicah, v čitalnicah, šolarskih kuhinjah, društvih za varstvo otrok, cestnih odborih itd.

Zadnja točka je bila posvečena 40letnici šolskih zakonov. Tovariš Malnarič je v navdušenih besedah orisal pomen tega slavja in prav je tako! Potrebovali bi večkrat takih opominov. Potrebni bi bili zlasti tovarištvu, ki v teh nemoralnih časih sili pod vrhovno oblast ljudem, ki jim je eden glavnih smotrov ugonobiti moderno šolo in njen ustroj. Ob koncu svojega poročila se je tov. Malnarič z navdušenjem in s hvaležnostjo spominjal našega presvetlega vladarja kot ustvaritelja in zaščitnika naše ljudske šole.

Ob zaključku zborovanja je tov. predsednik predlagal, naj bi društvo v prihodnje obračalo večjo pozornost nadaljni izobrazbi učiteljstva. Pedagogike, metodike in eksperimentiranja z otroki smo siti do grla. Moderni nazori naj bi se ukoreninili. Ostati nam je pri enem metodiškem vprašanju dlje časa, ne pa loviti novih zadač samo zato, da se lahko reče: Ta in ta je izumel ali uvedel novo metodiko itd. Nove ideje se morajo vživeti. V zadnjih letih smo z nervozno hitrostjo skakali od „mačke“ do „vzornih nastopov“, ki so se jih učenci naučili naizust, od tod do „risanja“ in k skioptikonu“ ter dalje čez „spisje“ do „ponavljalne šole“, kjer pa najbrže ne bomo ostali niti toliko časa, da bo dozorel fižol, ki ga bodo ponavljalne učenke „praktično“ posadile in nakolile.

Po zborovanju smo se sešli pri „Jermanu“, kjer nam je ob živahni zabavi kmalu potekel čas. Pri zborovanju in pri obedu smo pogrešali gospoda nadzornika Stiasnega. Gotovo je bil uradno zadržan, sicer bi si ne mogli razlagati, zakaj ni posetil zborovanja, kjer smo ga že izza dolgo vrsto let vajeni videti.

G—n.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo bode zborovalo v soboto, dne 3. julija t. l. ob desetih dopoldne v Zrečah po nastopnem vzporedu:

1. Pouk v prosti naravi — hospitacija pri tav. Schellu.

Vsled odloka okr. šol. sveta konjiškega z dne 2. junija t. l., štev. 607, so tovariši in tovarišice, udeležeče se te hospitacije, tega dne prosti pouka.

2. Zapisnik zadnjega zborovanja.
3. Prosti razgovor o letošnjih konferenčnih vprašanjih.
4. Društvene zadeve. (Pravila.)
5. Vprašalna skrinjica.
6. Predlogi.

NB. Zaradi obeda naj se vsakdo zglasi do 2. pri tov. Schellu.

Na polnoštevilno udeležbo vljudno vabi

Rado Jurko,
t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 6. maja 1909 v ptujski okoliški šoli. Prišlo je le 35% vseh udov, ker je lilo kakor iz škafa.

Sklenilo se je, da kupujejo društveni udje razglednice in nar. kolke le pri društvu. oziroma pri onem, ki jih ima v zalogi. Tako lahko izkažemo, kaj smo tudi na tem polju storili za narod, pa tudi gmoten dobiček ima društvo, ker ima pri razglednicah 35% in pri kolkih 10% popusta.

Majniški svoj izlet priredi društvo dne 17. junija 1909 v Sv. Barbaro.

Ko se je tovariš predsednik spominjal 40letnice šolskega zakona, je končno prečital resolucijo, ki je bila za uvodni članek „Učit. Tov.“ z dne 11. t. m. To resolucijo naj prepiše z utemeljevanjem vred vse učiteljstvo in poskrbi, da jo krajni šolski sveti, šolska vodstva (učiteljstvo te in te šole), učiteljska društva in druge korporacije sprejmejo in podpišejo in vpošljejo na predsedstvo državnega zbora na Dunaju, oziroma „Slovanski jednoti“.

Tov. A. Hren z Mute je predaval v srčnem tonu „Mladina pred izstopom in po izstopu iz šole.“ — Dvojen je vzrok, da ne obrodi šola tistega sadu, ki bi ga morala. 1. šola, 2. življenje s svojimi razmerami, v katerih živi mladina po izstopu. Prvi vzrok je delen, drugi splošen.

1. Učitelj bodi na višji stopnji mladini vodeč in svetujoč prijatelj, ne pa toliko strog učitelj. — Privedi mladino do samostojnega dela, zlasti do samostojnega mišljenja. Izbriši pri izstopu s prijazno besedo vse neprijetne vtiske v šol. dobi.

2. Ostani v vednem stiku z mladino tudi po šol. dobi ter ji preskrbi duševne hrane in zabave. Oboje je mladini tako neobhodno potrebno kakor ribi voda. Če ne dobi dobre dusevne hrane in zabave, si jo poišče sama v slabi tovarišiji ali pa zaide v roke ljudem, ki so sami nasprotniki šoli in učiteljstvu. Delo nasprotnikov paralizira s svojim delom. Ne izrabljati pa mladine v strankarske namene, temveč pred očmi ti bodi njen napredek v izobrazbi. — Ne podcenjuj posameznikov ter ne pusti mladine par let po izstopu popolnoma vnemar, da se ne izgubi. Če se ona ne briga zate, se brigaj ti za njo. Čigar je mladina, tistega je bodočnost; kakršna je mladina, taka bodočnost naroda.“

„Hvala ti, tovariš!“

Tov. predsednik je izrekel željo, da se naj bi javljali tudi domači govorniki in govornice: nujena je tu vsem najlepša prilika, da se vadijo v govorništvu.

D—r.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo. Za ustanovnino „Učit. konvikta“ so nadalje vplačali: Hmeljak Pavla v Poljubinju 2 K, Peternelj Franc v Šebreljah 5 K, Močnik Josip v Orehku 2 K, Brezavšček Katica na Št. Viški gori 2 K, Perko Rudolf v Idrskem 2 K, Bensa Andrej v Stržiščah 1 K, Jevšček Gizela v Rutih 5 K in Tavš Josip v Čadrgu 2 K. Hvala! Dosedaj vplačanih 180 K. Le še en par je onih, ki niso dali obulusa za prekoristno napravo. Tudi ob 11. uri — še je čas!

Odbor.

Občni zbor „Tolminskega učiteljskega društva“. Neprijazno in deževno je bilo v nedeljo, 6. t. m., ko smo se odpravljali v Tolmin, da se po dolgem času zopet snidemo s tovariši. Starejši kolegi so se ustrašili slabega vremena, nas mlajših pa ni bilo strah; prav dobro smo se imeli — pet po številu — v zaprtem vozu in smejali smo se Jupitru Plu-

viju, ki se je jezil, da nam ne more do živega.

Nekoliko smo se pomudili v Tolminu pri kozarcu piva, potem pa hajdi k zborovanju! Potem, ko je tov. in predsednik Rakovšček pozdravil navzoče in še posebno pokadil nam, ki smo se „prifurali“ od daleč, je predaval tov. Kutin: Odstotni računi v naši šoli. Prav nazorno in razumtjivo nam je pojasnil razne kombinacije teh računov in metodično postopanje, za kar smo mu hvaležni. Želimo bolj pogostoma takih predavanj; tov. Kutina prosimo, da bi se večkrat potrudil, ker mlajši še ne moremo nastopati, starejši se pa izgovarjajo, da nimajo časa.

Tov. Rakovšček je priporočal stanovsko organizacijo in razložil, katera učit. društva imamo. Rekel je, da se jih veliko le premalo zanima za društva. Zato pa se mora učiteljstvo navdušiti in se bolj številno zbirati na občnih zborih. — Prebral je pravila za podporno učiteljsko društvo, a se o teh ni sklepalo zaradi nekih pomanjkljivosti. Odboru se naloži, da jih popravi v sporazumu z goriškimi tovariši.

Za delegate k „Zavezi“ smo izbrali tov. Stresa, Kutina in Rodeta, ki so se izjavili, da pojdejo v Maribor.

Zborovanja se je udeležilo 22 članov, med njimi 5 gospodičen. Žalostno, da najbližjih po večini ni bilo. Našega nadzornika ni bilo blizu, pač pa g. komisar Vodopivec.

Zborovanje je bilo prav poučljivo in lepo, pa vendar smo pričakovali pojasnil o različnih dogodkih zadnjih časov in kar je društvo ukrenilo, pa ni bilo nič. Vendar smo potem zvedeli, da je uložilo pritožbo proti grdemu ravnanju z učiteljstvom na okrajni in dež. šolski svet. Ne vem, zakaj se teh reči ne pove vsem pri občnem zboru? Gotovo bi vsi soglasno odobrili, da je odbor odločno branil učiteljske koristi. Predsednika in odbor prosimo, naj nam v „Učit. Tov.“ pojasnijo te zadeve, ki zanimajo vse učiteljstvo in oddaljeni nič ne zvemo.

Zaradi velikega števila ljudi, ki so po gostilnah v nedeljah, smo kosili v dveh gostilnah, potem smo se zbrali pri Modrijanu, kjer je bilo prav živahno. Škoda, da so „Graparji“ prezgodaj odšli. Tovariš, ki nas je povabil na vino in „kohé“, naj pa ne bo hud, da smo mu pobili rešeto jajc v — ponev, ker ga nismo dočakali za pozdrav. Lič.

Srednješolski vestnik.

** **Mestno realko v Idriji** prevzame država dne 1. septembra t. l.

** **Na c. kr. ženskem učiteljišču v Gorici** se bo vpisavalo v I. tečaj 28. in 30. junija t. l. od 9. do 12. ure dopoldne. One, ki nameravajo vstopiti, se imajo predstaviti ravnateljstvu s svojimi starši ali njih namestniki in se imajo izkazati s krstnim listom, zadnjim šolskim izpričevalom in, ako letos niso obiskovale šole, tudi z nravstvenim izkazom ter zdravniškim izpričevalom. V višje tečaje se ne bo sprejemalo novih gojenk.

** **Poučno potovanje učencev realne gimnazije v Zagrebu.** Dne 19. t. m. odidejo učenci 7. razreda realne gimnazije v Zagrebu pod vodstvom prof. Srkulja na poučno potovanje v Švico. Hrvaška deželna vlada je dovolila v ta namen podporo 2000 K. Učenci potujejo preko Zidanega mosta, Maribora, Francensfesta in Inomosta v Genf. — Tako na Hrvaškem. Pri nas je seveda drugače, kjer ni nikjer in nikoli denarja za take koristne namene!

** **Gledališka predstava slov. srednješolskega dijaštva v Gorici.** Slov. srednješolsko dijaštvo je priredilo gledališko predstavo s Finžgarjevim igrokazom „Divji lovec“. Prireditev se je vršila v dvorani „Trgovskega doma“.

** **Koprsko učiteljišče.** V proračunskem odseku je izjavil naučni minister grof Stürkgh, da se reši vprašanje slovenskega koprskega učiteljišča najbrže kmalu, in sicer tako, da se prihodnje šolsko leto ne začne več v Kopru.

Književnost in umetnost.

Planinske cvetke v podobah. 97 barvanih podob s slovenskim, nemškim in latinskim imenom. Izdal in založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 80 h, po pošti 90 h. — Knjiga z živobojnimi, pestrimi slikami bo dobro služila spoznavanju bogate planiske flore. Toplo priporočamo! — V istem založništvu sta že prej izšli dve podobni knjižici enake cene: „Metulji“ in „Hrošči in žuželke“. Opozarjamo obenem tudi na ti dve!

Omladina je edino slovensko napredno dijaško glasilo, stane na leto za nedijake 4 K (za učitelje 3 K).

Opozarjamo nanjo tembolj, ker se je z aprilom začel novi šesti letnik. Podpirajmo delovanje naših akademikov, zakaj brez gmotne pomoči izven dijaških krogov se vsa ta hvalevredna stremljenja ne dajo izvršiti. In kolike važnosti je, da imamo protiutež proti glasilu klerikalnih študentov, ki s svojim pisanjem zastruplja dijaške vrste. Omladina prinaša izborne članke znanstvene in informativne vsebine. Nekaj posebnega bo junijska njena številka, ki prinese kot prilogo na umetniškem papirju izvršeno reprodukcijo krasne Prešernove plakete, ki jo je izvršil mlad slovenski umetnik A. Sever, član „Slovenije“ na Dunalu in katere original je kupil Kranjski deželni muzej.

Ta plaketa je nekaj posebnega za Slovence, ker je prvi umetniški izvod te vrste. Kot reprodukcija v Omladini izide plaketa v naravni velikosti (19 cm v premeru). Omladina pa izda še posebe tekom tega meseca plaketo v kronski velikosti v srebru in bakru, ki bo lahko služila kot najlepši slovenski narodni znak. Ko plaketa izide, opozorimo slov. občinstvo še posebe nanjo.

V Omladinski založbi izhaja tudi Znanstvena knjižnica. Kot prvo delo izhaja Miselni razvoj evropskega človeštva od znanega češkega učenjaka prof. Drtine. Delo bo obsegalo vsega skupaj 6 snopičev, in sicer izide zadnji snopič že v najkrajšem času. Do ta čas je cena celemu delu še nizka, namreč 4 K 20 h, potem se bo primerno zvišala. Lahko se plača tudi vsak zvezek posebe.

Znanstvena knjižnica bo prinašala poljudne znanstvene publikacije slovenskih, slovanskih in tujih znanstvenikov. Znanstvena knjižnica je za Slovence velike važnosti, ker stremi na eni strani za popularizacijo vede na drugi pa vrši znanstveno pripravljalno delo za slovensko vseučilišče. Dolžnost je torej vsakega Slovenca, da naroči Znanstveno knjižnico in tako pomore neposredno sam pomagati pripravljalnemu delu za bodočo slovensko univerzo v Ljubljani. Naročila za Omladino, kakor tudi za Znanstveno knjižnico sprejema upravništvo Omladine v Ljubljani, Breg štev. 12.

Politiški pregled.

* **Vlada s 4 glasovi.** Bienertova vlada je dobila pri glasovanju o Šusteršičevem predlogu 4 glasove večine. Predlog je torej odklonjen in vlada je „rešena“. Le da je rešitev tako problematična, da živ krst ne bi hotel več poizkušati svoje sreče s tako večino, ki v petih minutah lahko skopni in s katero se ne da niti sestaviti, kaj še le izvrševati kakršenkoli vladni program. — Odličen član soc. demokr. stranke je po glasovanju dejal: „Ako bi bila vlada minoli petek ostala z 20 glasovi v manjšini, bi bila lahko rekla, da je to goli slučaj, danes ima pa črno na belem, da jo je rešilo poraza pet ministrov in predsednik zbornice.“ — „Den“ piše: „Taka vladna večina nima pravice biti ponosna na svoj uspeh, ker si je sigurno vsvesti, da je morala zadušiti v sebi zadnje ostanke morale in vesti, da je dovolila protizakonito koncesijo oderuškemu izsesavanju ubogih bosansko hercegovskih kmetov samo, da obvaruje vlado graje.“

* **Deželni zbor goriški bo razpuščen.** Kakor poročajo z Dunaja, se je ministrstvo, ker je izključeno vsako sporazumljenje med deželnozborskimi strankami, odločilo za razpust goriškega deželnega zbora v najkrajšem času. Nove volitve se bodo vršile jeseni.

* **Boj za samoslovenske uličnе napise v Ljubljani končan.** Upravno sodišče je 9. junija razpravljalo o pritožbi dr. Egerja in prof. Bindeija proti odloku deželnega odbora kranjskega, ki je zavrnil pritožbo ljubljanskih Nemcev proti samoslovenskim uličnim napisom v Ljubljani. Pri razpravi je zastopal deželni odbor kranjski deželni odbornik dr. Ivan Tavčar. Upravno sodišče je zavrnilo pritožbo. Po odločitvi deželnega odbora je bila pritožba na upravno sodišče sploh brez pomena, ker je to že opetovano razsodilo, da ni kompetntno.

* **Zatirano nemštvo.** V državnem proračunu za 1909 so zanimive postavke o nemških državnih ljudskih šolah na Primorskem. V Trstu ne vzdržuje država nič manj ko tri ljudske šole, od katerih je ena združena tudi z ljudsko šolo za deklice. Za vzdrževanje teh treh ali, bolje rečeno, štirih nemških ljudskih šol je postavljen v državni proračun za 1909. znesek 301.985 K. V Trstu je po uradnem štetju vsega skupaj 8880 Nemcev, v omenjene nemške šole zahaja 2908 otrok, od katerih je samo 901 otrok prijavil nemščino kot svoj materinski jezik, 2007 otrok je torej slovanske in italijanske narodnosti. Slovencev v Trstu (v mestu) je nad 30 tisoč in tem ne daje ne mesto ne država nobene ljudske šole. Po tridesetletnem boju je baje prevzela država šolo družbe sv. Cirila in Metoda na svoj račun, v državnem proračunu za 1909 pa ni še nobene postavke o tem.

* **Kulturni boj na Francoskem.** Pravosodno ministrstvo je imetje cerkve v Hesdinu v departementu Pas de Calais izročilo katoliški bogočastni družbi, ki so jo osnovali nedavno temu vkljub prepovedi papeževi. Katoliški listi ostro protestirajo proti tej odredbi ministrovi, ker je v nasprotju z zakonom o ločitvi.

* **Vojna dolžnost kristjanov v Turčiji.** Kristjani v Turčiji so bili dosedaj osvobojeni vojaške dolžnosti, a so morali za to plačevati vojaško takso. Po proglašenju ustave pa bi morali tudi kristjani vršiti svojo dolžnost. Ta zakon pa dosedaj še ni bil ustanovljen, ker se temu upirajo fanatični Staroturki. Kristjani so se sedaj uprli ter nočejo več plačevati vojaške takse, marveč zahtevajo, da se takoj odobri zakon, ki razteza vojno dolžnost tudi na kristjane. Te dni je tudi veliki vezir naznanil zbornici, da ji tekom 14 dni predloži načrt zakona o vojni dolžnosti kristjanov.

* **V varstvo nezakonskih otrok.** Na Norveškem so sprejeli zakon v varstvo nezakonskih otrok. Nezakonski otroci dobe odslej ime nezakonskega očeta, če se dokaže očetovstvo pred porodom otroka. Nezakonski oče je dolžan 4 mesece pred porodom in 2 meseca po porodu skrbeti za mater svojega otroka, otroku pa se podaljša pravica na alimentacijo od strani nezakonskega očeta do 16. leta.

* **Češki deželni odbor** je sklenil, da najme za tekoče izdatke 10 mil. kron posojila. Koliko od tega pride na učiteljstvo?

* **Socialno-demokraška stranka v Bosni** ima dne 28. in 29. junija v Sarajevu svoj zbor. To je prvi redni zbor stranke, ki se je šele po aneksiji smela imenovati s pravim imenom, dočim se je moralo prej tudi politiško delo, kolikor je bilo sploh mogoče, rešiti pod firmo „Delavske zveze“. Na tem zboru se bo stranka konstituirala. Dne 27. junija ima „Radnički savez“ (strokovna zveza) svoj zbor.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Izkupiček za Janko Žirovnikove „Narodne pesmi“ **165·92 K**; tov. Julij Slapšak iz Vodic **2 K**; tov. Angela Troštova iz Vodic **2 K**; tov. Fran Verbič iz Slavine **5 K**; tov. Simon Vodenik iz Sv. Jurja ob Pesnici **3 K**; Jakobinca iz Ljubljane **2 K**; skupaj 179·92 K, zadnjič izkazanih 771·86 K; doslej darovanih **951·78 K.** Bog plati!

Vestnik.

Učitelj — poslanec. Dne 13. t. m. so se vršile volitve v tržaški mestni (deželni) zbor. Med drugimi slovenskimi kandidati je bil izvoljen s 1753 glasovi tudi Štipe Ferluga, šolski voditelj na Opčinah. Veseleč se te zmage, vrlemu tovarišu in prijatelju presrčno čestitamo!

Slov. učiteljstvu v resno uvaževanje! V sobotnem „Slov. Narodu“ je priobčen dopis iz Spod. Štajerskega: Učiteljstvu je postavno koncedirano zastopstvo po svojih zaupnikih v okrajnih šolskih svetih. Izvoliti si imajo občasno te zaupnike ob posebnih, uradno v to določenih skupščinah. A izvoljenci imajo biti prej potrjeni po deželnem šolskem svetu, preden nastopijo svojo funkcijo. Kaj se to pravi ob naših razmerah na Štajerskem, o tem ni treba kaj dosti izgubljati besed! — Nemški naš slavni deželni šolski svet dobi kmalu pretvezo, da zavednemu slovenskemu učitelju, ki je izvoljen učiteljskim zastopnikom, odreče — potrdilo . . . To smo videli pred več leti pri Ant. Brezovniku, sedaj vpokojenem učitelju v Vojniku, in v najnovejšem času pri tov. Ar. Gradišniku, nadučitelju v Celju. Čudno pri obeh pa je bilo to, da sta več let lahko bila zastopnika svojih učiteljskih tovarišev v šolskih korporacijah, a potem pa ne več! Seve, upoznali so ju — sistem je bil nakrat proti njima. Je že taka pri nas v blaženi Štajerski! Kaj pomaga, če je izvoljenec res zaupnik učiteljstva! Menda ravno to ni prav. Vladna oseba ga ne mara; ergo: proč z njim! Potom svoje organizacije naj torej izposluje, da poslovanje legalno izvoljenega učiteljskega zastopnika in zagovornika v okrajnih šolskih svetih poslej ne bo več odvisno od potrjenja vrhovne deželne šolske oblasti! Zakaj sicer je to zastopstvo povsem iluzorno! — Dokler učiteljstvo tega ne izvojuje, ostane vse njega zastopstvo v okrajnih naših šolskih svetih sploh jako problematiške veljave. Zato pa intenzivno na tozadevno delo. Slovensko-štajerska učiteljska „Zveza“ naj krepko podreza štajerski učiteljski „Bund“, da on v tem oziru čvrsto nastavi vod ter že enkrat odpravi to ves učiteljski stan oškodujočo anomalijo ter ustvari nekaj — stalnega. Cuique iura! — Temu nasproti piše tov. A. Brezovnik v ponedeljkovi štev. „Slov. Nar.“ to-le: „Ko me je učiteljstvo izvolilo za svojega zastopnika, je takratni okr. šolski svet celjski (sedeli so tedaj v njem sami naši najstrupenejši narodni nasprotniki: dr. Glantschnigg, dr. Schurbi, Zottl, nadzornik Ambroschitz itd.) protestiral proti moji izvolitvi ter zagrozil v Gradec dež. šolskemu svetu, da, če mene potrdi, odložijo vsi svoje mandate. Tak strah so imeli ti „mogočni nemški gospodje“ pred ubogim slovenskim učiteljem! Da bi torej ne nastal tak konflikt, je dež. šolski svet vkljub moji dvakratni izvolitvi žrtvoval mene in me ni potrdil. Ko pa je prišel okr. zastop celjski v slovenske roke, izvolil me je ta l. 1893 kot svojega zastopnika v okr. šol. svet, v katerem delujem še do danes. Vsekdar me veseli, če se obrne ta ali ona korporacija, ta ali oni tovariš v tej ali oni zadevi do mene. Od vseh oblastnij popolnoma neodvisen lahko delujem sedaj po svojih najboljših močeh in po svoji najboljši volji v korist in prospeh šolstva in svojih ljubih učiteljskih tovarišev.“

Letnino za učiteljski konvikt: tov. Ivan Matelič iz Hudejužine na Tolminskem; tov. Josip Rainer iz Zgornje Polskave. Bog plati!

Žirovnikove Narodne pesmi za šolsko mladino bodo izšle v drugi pomnoženi izdaji v treh zvezkih. Rokopis se je predložil deželnemu šolskemu svetu, oz. ministrstvu v odobrenje.

Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. I. zvezek. Pripovedni spisi. Tako je naslov tretjemu zvezku mladinske knjižnice, ki jo izdaja Društvo za zgradbo učtteljskege konvikta. Krasna knjiga v vsakem oziru, ki dela čast pisatelju in slovenskemu učiteljstvu.

Šolska vodstva prosimo, da vplivajo na starše naše pridne šolske mladine, da obdaruje o svoje otroke ob sklepu šolskega leta z Rapetovim, Slapšakovim in Ganglovim zvezkom. Vsak zvezek lično vezan, velja samo 1 krono.

Šolarski izlet v Škofjo Loko so priredili trije razredi I. mestne šole dne 15. t. m. Pokazalo se je, da so celodnevni izleti na deželo veliko bolj praktični in zabavni, kakor pa običajna vsakoletna procesija na Rožnik.

Ljubljanski tovariši, ki bi poučevali prihodnje šolsko leto na strokovni obrtni nadaljevalnici za mehanske tehniške obrti na I. mestni šoli, naj se zglase z nekolekovano prošnjo in z dokazilom strokovne izobrazbe pri šolskem vodstvu. Oddati bo 63 ur.

Iz dunajskega tečaja za vzgojo slaboumnih otrok se nam piše: Pouk je zelo podoben pouku v gluhonemnicah, ker je skoraj prav tako urejen; razlika je le ta, da v gluhonemnicah otroci ne slišijo, so pa duševno razviti in dovzetni za vsako stvar. V tem tečaju so pa otroci duševno zelo težko pristopni zaznavam, telesno navadno slabo razviti ali pa pohabljeni. Otroci slišijo dobro, a so za pravilen govor skoraj tako težko pripraviti kakor gluhonemi. Pouk je zelo mučen in kdor nima izkušnje o pouku slaboumnežev, si niti predstavljati ne more, kakšni reveži so ti otroci. Pa, kako bi si to mogli predstavljati, saj se tudi pri nas ni nihče zmenil za te revže, dokler niso prišli, oziroma ne pridejo v hiralnico, blaznico, ali v jetnišnico! V Avstriji imamo 21 pomožnih šol s 40 razredi za vzgojo slaboumnih otrok. Na vseh teh šolah ima 16 učnih oseb strokovni izpit za slaboumne otroke. Izmed teh jih je na Dunaju 10. Učnih ur na teden imajo te šole navadno 20 do 25 in na eno učno osebo pride 20 do 25 otrok. Vse te šole obiskuje 637 otrok. — Zavodov za slaboumne otroke je v Avstriji 18, z devetimi strokovno izobraženimi učitelji in 1231 otroci.

Prvi češki kongres v prospeh pomožnega šolstva za duševno manjnadarjene otroke. Precej razvito je pomožno šolstvo za duševno manjnadarjeno mladino na Češkem, in tu kažejo Čehi zopet pot avstrijskim narodom, kako se dela v prospeh človeštva. Dne 27., 28. in 29. t. m. se vrši v Pragi shod v prospeh šolstva in povzdigo vzgoje duševno manjnadarjene mladine. Dasi je shod otvorjen tik po prenehanju dunajskega tečaja, je bil vendar že nameravan pred njim in ni smatrati ga le kot posledica tega tečaja. Referiralo se bode o stanju, vzgoji, pouku, šolstvu itd. duševno manjnadarjene mladine. Delovalo se bode na to, da se med češkim narodom organizuje pomožno šolstvo, v kar bode gotovo velezanimiv ref rat udeleženca dunajskega tečaja — Čeha — strokovnega učitelja na pomožni šoli F. Sedláčeka: „O organizaciji pomožnih šol.“ —mn—

Pomožne šole za duševno manjnadarjene — nenormalne otroke. Da se osnujejo po vsej Avstriji pomožne šole za duševno manjnadarjene otroke in se da tudi abnormalnemu otroku priložnost izobraziti se potom šole, je ministrstvo za bogočastje in nauk otvorilo na Dunaju tečaj v svrho izobraževanja učiteljstva o metodi pouka in vzgoji duševno manjnadarjenih otrok. Slavnostna otvoritev prvega tečaja se je vršila dne 3. t. m. po ministerjalnem svetniku dr. Heinzu, v navzočnosti c. kr. dež. šol. nadzornika dvornega svetnika dr Rieglerja in predsednika društva „Fürsorge der Schwachsinnigen und Epileptischen“, barona dr. A. pl. Spinetterja. Vodstvo tečaja je prevzel cesarski svetnik in okrajni šolski nadzornik A. Fellner. Tečaj bode trajal do 27. t. m. Poučuje se na pomožni šoli v Anastasius Grüngasse v XVIII. okraju, na kateri poučujejo strokovnjaki na tem polju, ki tudi predavajo in obenem pojasnujejo posamezne predmete praktično z učenci. Šolo vodi strokovnjak in izvrsten pedagog H. Schiner, kateremu skrbno pomagata zaslužna moža na tem polju vzgoje, učitelj L. Miklas in E. Lorenz. Pomožna šola ima štiri razrede z več oddelki. Predava se o sledečih predmetih: H. Schiner: „O metodi pouka pri duševno manjnadarjeni mladini.“ — A. Fellner: „O oskrbi in vzgoji duševno manjnadarjene mladine.“ — L. Miklas: „O stanju in zgodovini pouka duševno manjnadarjene mladine, kakortudi o lituraturi z ozirom na pomožno šolstvo.“ — E. Lorenz: „O učilih na pomožnih šolah.“ — Dr. E. Raiman: „O bistvu, vrsti in raznih oblikah duševno manjnadarjenih otrok.“ — Dr. E. Lazar: „O hibah govorjenja z ozirom na pouk v branju.“ — H. Witzmann: „O oskrbi in delu duševno manjnadarjenih otrok v zavodih.“ Poleg predavanj so pa vsak dan tudi hospita-